

Orjinal Makale

Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalık kavramına ilişkin metaforları: Kalitatif bir çalışma

Yasemin Çekiç,¹ Rüveyda Yüksel²

¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin "Ruhsal Hastalık" kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, temel nitel araştırma deseniyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2017–2018 eğitim öğretim yılında Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 496 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda düzenlenen "Metaforik Algılar Veri Toplama Formu" kullanılmıştır. Verilerin toplanabilmesi için her öğrenciye "Ruhsal hastalık'ya benziyor, çünkü" cümlesi yöneltilmiş ve boşlukların doldurulması istenmiştir. Verilerin analizi; (1) metaforların belirlenmesi (2) metaforların sınıflandırılması (3) kategori geliştirme (4) geçerlilik ve güvenilirlik sağlama ve (5) nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Öğrenciler ruhsal hastalık kavramına ilişkin toplam 353 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Elde edilen bulgularda öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin algılarını ortaya koyan metaforlar ortak özellikleri bakımından incelenerek 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; çaresizlik olarak ruhsal hastalık, kontrolsüzlük olarak ruhsal hastalık, bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olarak ruhsal hastalık, belirsizlik olarak ruhsal hastalık, zarar veren unsur olarak ruhsal hastalık, etkiye karşı tepki olarak ruhsal hastalık, çaba gerektiren unsur olarak ruhsal hastalık olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuçta öğrencilerin ruhsal hastalığa ilişkin metaforlarının daha çok olumsuz yönde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin zihinsel imgelerini olumluya dönüştürecek etkili bir mesleki eğitimin önemli olduğu düşünülmektedir. Hemşirelik eğitimi süresince ilgili ders saatlerinin artırılması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik; metafor; öğrenci; ruhsal hastalık.

Dünya hastalık yükünün %7'sini oluşturan ruhsal ve bağımlılık yaratan sorunların bir milyardan fazla kişiyi etkilediği^[1] ve bu insanların sınırlı tedavi olanaklarına erişme çabalarının yanında,^[2] toplumun onlara yönelik olumsuz tutumları ile de baş etmeye çalıştıkları bilinmektedir. Tarihsel süreç boyunca toplumda ruhsal bozukluğu olan bireylere karşı devam eden olumsuz algının, bireylerin ayrımcılığa ve damgalamaya maruz kalmasına sebep olması günümüzde de devam etmektedir.^[3-6] Toplumun ruhsal hastalıklara yönelik tutumları hastaların çare

arama davranışını ve tedaviye uyumunu doğrudan etkilemekte,^[3,7] ruhsal hastalığa ilişkin inanç ve tutumlar koruma, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde bireylerin sorun yaşamasına sebep olabilmektedir.^[3,8-10] Toplumun ve sağlık çalışanlarının ruhsal hastalığı olan kişilere ve psikiyatrik sağıltımlara yönelik olumsuz tutumları, hastaların sağıltım için başvurmalarını ve sağıltımı sürdürmelerini engelleyici bir etkide bulunmaktadır.^[7,11,12] Aynı zamanda olumlu tutumlar, toplumla bütünleştirici ve tedaviye katılımı kolaylaştırıcı rol oynarken; olumsuz

İletişim: Yasemin Çekiç, Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Turkey

Tel: +90 312 319 14 50 **E-posta:** ycekic@ankara.edu.tr **ORCID:** 0000-0002-9237-440X

Geliş Tarihi: 23.05.2020 **Kabul Tarihi:** 04.10.2020 **Online Yayınlanma Tarihi:** 26.04.2021

©Copyright 2021 Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Çevrimiçi: www.phdergi.org

Konu hakkında bilinenler nedir?

- Toplumun ve sağlık çalışanlarının ruhsal hastalığı olan kişilere ve psikiyatrik sağıaltımlara yönelik olumsuz algı, inanç ve tutumlarının hastaların sağıaltım için başvurmalarını ve sağıaltımı sürdürmelerini engelleyici bir etkisi olduğu bilinmektedir.

Bu yazının bilinenlere katkısı nedir?

- Çalışma hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalığa ilişkin metaforlarının olumsuz olduğunu ortaya koymakta ve öğrencilerin ruhsal hastalıklara yönelik zihnindeki bu olumsuz algıların değiştirilebilmesi için eğitim süreçlerinde daha etkili stratejilere gereksinim olduğunu göstermektedir.

Uygulamaya katkısı nedir?

- Literatürde ruhsal hastalıklara ilişkin algının metaforlar aracılığıyla değerlendirildiği bir çalışma mevcut değildir. Metaforlar aracılığı ile bireylerin eksik bildiği ya da gizli kalmış bir sorun ortaya çıkarılabilmekte, iyi anlaşılammış konuların daha kolay anlaşılması ve açıklanması sağlanabilmekte, metaforlar bir olay ya da durum ile ilgili derinlemesine anlam çıkarılmasına yardımcı olabilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin metaforları aracılığı ile ortaya çıkan temaların öğrencilerin ruhsal sorun yaşayan bireylerle çalışmalarını olumsuz etkileyen önyargı, olumsuz inanç ve tutumlarını azaltmak için düzenlenecek eğitim içeriklerine yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

tutumlar, ruhsal bozukluğu olan bireylerin sosyalleşmesini engelleyerek, diğer insanlara yakın yaşama ve toplum içinde aktif olma gibi olanaklarını kısıtlı hale getirmektedir.^[13]

Ruhsal hastalığa ilişkin olumsuz algı, tutum ve inançlar ruhsal sorun yaşayan bireyleri olumsuz etkilerken bu bireylere yardım ve bakım davranışı sergileyecek bireylerin de zarar görecekları korkusuyla bu davranışlarda bulunmasını engelleyebilmektedir. Ruhsal hastalık hakkındaki yanlış inanç, korku ve olumsuz tutumlar sonucunda bireylerde oluşan yargılar sebebiyle hastalığın gerçekte nasıl bir durum olduğunun anlaşılammaması, ruhsal hastalığı olan bireylere yardımcı ve bakımı zorlaştıran önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir.^[14] Klinik uygulamalarda hastalara bakım verirken ruhsal sorunlar yaşayan bireylerle çalışan ve ileride bu bireylere doğrudan bakım verecek olan hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalığa ilişkin algıları bakımın kalitesini etkileyebilecek bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Kaliteli bir bakım için önemli olan faktörlerden biri; kişilerin profesyonelleşme süreçlerinde sahip oldukları önyargı ve inançlarının etkisinden mümkün olabildiğince arınmasını sağlamaktır.^[15,16] Bu nedenle ruhsal hastalıklara yönelik algının öğrencilerin eğitim hayatlarının başından itibaren belirlenmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda planlanmış olan bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara ilişkin algılarının ortaya konulması planlanmaktadır. Bu sayede girişimsel çalışmalara yol gösterici bilgilere ışık tutulmuş olacaktır.

Bu araştırmanın temel amacı; hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalık kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalık kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalık kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmada bireylerin yaşamlarını nasıl oluşturdukları, yorumladıkları ve deneyimlerine ne anlam kattıkları üzerinde odaklanılan nitel araştırma desenlerinden,^[17] bireylerin bir olguya ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla kullanılan fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır.^[18] Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalık kavramına ilişkin metaforlarını kendi bakış açıları ile değerlendirilmesi amaçlandığından temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın, çalışma grubunu 2017–2018 eğitim öğretim yılında Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 496 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Bu katılımcılar, örneklemede kolay ulaşılabirlik ölçütüyle tercih edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, yaşantıları, algıları betimlemek ve anlamak için sık kullanılan bir veri toplama yöntemi olan mecazlarla (metafor) toplanmıştır. Metaforlarla veri toplamada amaç görüşmelerle elde edilen mecazlar ve mecazlara yüklenen anlamlar aracılığıyla bireylerin olayları nasıl algıladıkları hakkında derinlemesine bilgiler elde etmektir.^[18] Verilerin toplanmasında literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından düzenlenen Metaforik Algılar Veri Toplama Formu kullanılmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik özellikleri, ikinci bölümde ise öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla verilen "Ruhsal hastalık'ya benziyor, çünkü..... (Sizce Ruhsal hastalık neye benziyor. Neden?)" cümlesi yer almıştır. Katılımcılara metaforik algılar veri toplama formu verilerek ruhsal hastalık kavramıyla ilgili düşünceleri doğrultusunda tek bir metafor oluşturarak formları doldurmaları istenmiş, bu kapsamda kendilerine herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Ayrıca veri toplama aracı olarak kullanılan formda araştırmanın neyi amaçladığı, elde edilen verilerin hangi amaçla kullanılacağı ve metafor kavramını açıklayan bilgilere yer verilmiştir. Öğrencilere ruhsal hastalık kavramı üzerinde yeterince düşünmeleri ve bu kavrama ilişkin kendi metaforlarını üretmelerini için 20 dakika süre verilmiştir. Öğrencilerin kendi el yazılarıyla doldurdukları bu formlar, araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Araştırmanın Etik İzinleri

Araştırma yapılmadan önce Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (Sayı: 56786525-050.04.04/56192) etik kurul onayı ve çalışmanın yürütüleceği kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmacılar tarafından araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilerek yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforların analiz edilip yorumlanması, uluslararası literatürde nitel veri analiz türleri arasında "Metafor Analizi" olarak yer alan,^[19-22] Moser'e^[23] (2000) göre içerik analizi ile ilişkilendirilen ve ülkemizde Saban^[24] (2009) tarafından ifade edilmiş olan nitel veri analiz yöntemiyle 5 aşamada yürütülmüştür:

Kodlama ve ayıklama aşaması: Bu aşamada, metaforik algılar veri toplama formları incelenmiştir. Elde edilen metaforlar geçici bir liste yapılarak alfabetik sıraya göre sıralanmıştır. Katılımcıların belirttikleri metaforlar "kanser" veya "labirent" şeklinde kodlanmıştır. Tamamen boş bırakılan, tamamlanmayan ve metafor olmadığı düşünülen ifadelerin yer aldığı formlar (n=143) analiz dışı bırakılmak üzere ayıklanmıştır.

Örnek metafor imgesi derleme aşaması: Öğrencilerin ortaya koymuş oldukları metaforlar bu kez alfabetik sıraya göre dizilmiş ve ham veriler tekrar gözden geçirilmiştir. Her bir metaforu temsil eden birer "örnek metafor ifadesi" seçilerek "örnek metafor listesi" oluşturulmuştur.

Kategori geliştirme aşaması: Bu aşamada geçerli metaforlar ortak özellikleri açısından incelenmiş; metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımlarından analiz edilmiştir. Her bir metafor imgesi ruhsal hastalığa ilişkin sahip olduğu ortak özellikler açısından bir tema ile ilişkilendirilerek farklı kavramsal kategoriler altında irdelenmiş ve kategorilere ayrılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması: Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanabilmesi için araştırma sürecinin ayrıntılı olarak sunulması son derece önemlidir. Bu nedenle verilerin analizi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Verilerin analizi sırasında örnek metafor imgesi derlenmiş, derlenen örnek metafor imgesine bulgular kısmında yer verilmiş ve öğrencilerin ifadelerinden alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise alanında uzman 3 öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak alınan uzman görüşleri doğrultusunda metafor ve kategorilere son hali verilmiştir.

Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması: Bu aşamada metaforlar ve kategoriler bilgisayar ortamına aktarılarak frekans (f) değerleri hesaplanmıştır.

Araştırma, tek bir üniversitede öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin ifade ettiği metaforlar ve metaforlara ilişkin açıklamalar ile sınırlıdır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.81±1.51 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 496 öğrencinin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin olarak ürettiği metaforlar ve bu metaforlardan oluşturulan kategoriler tablo halinde verilmiştir. Öğrenciler ruhsal hastalık kavramına ilişkin toplam 353 adet geçerli metafor üretmişlerdir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri

Özellik	n	%
Cinsiyet		
Kadın	386	77.8
Erkek	110	22.2
Medeni hal		
Bekar	496	100
Evli	0	0
Sınıf		
1. sınıf	118	23.8
2. sınıf	117	23.6
3. sınıf	107	21.6
4. sınıf	154	31.0
Toplam	496	100

Elde edilen bulgularda öğrencilerin ruhsal hastalıklara ilişkin algılarını ortaya koyan metaforlar ortak özellikleri bakımından incelenerek 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; çaresizlik olarak ruhsal hastalık, kontrolsüzlük olarak ruhsal hastalık, bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olarak ruhsal hastalık, belirsizlik olarak ruhsal hastalık, zarar veren unsur olarak ruhsal hastalık, etkiye karşı tepki olarak ruhsal hastalık, çaba gerektiren unsur olarak ruhsal hastalık olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Daha sonra belirlenen kategoriler çerçevesinde katılımcıların ürettiği metaforlar, öğrencilerin ifadelerinden alıntılara yer verilerek değerlendirilmiştir.

Kategori 1. Çaresizlik olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride öğrenciler ruhsal hastalığı karşı konulamaz çaresizlik olarak yorumlamışlardır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

"Ruhsal hastalık karanlık bir çıkmaz sokağa benziyor; çünkü insanın gidecek hiçbir yolu, çıkacak bir kapısı kalmıyor."(Ö18)

"Ruhsal hastalık kilitli bir odaya benziyor; çünkü içten gelen sesi kimse duymuyor ve kurtulamıyorsun."(Ö26)

"Ruhsal hastalık kördüğümüne benziyor; çünkü ne kadar çabalasan da sonuç değişmiyor. Sorun tam olarak çözülmüyor."(Ö195)

"Ruhsal hastalık bataklığa benziyor; çünkü bir kere düşünce içine çeker, boğar. Sizi çıkmaza sokar."(Ö288)

"Ruhsal hastalık kara deliğe benziyor; çünkü sonsuz bir şekilde her şeyi içine çekiyor."(Ö288)

"Ruhsal hastalık kara deliğe benziyor; çünkü hastalık bir kere başladı mı kara delik gibi içine çekiyor. Onun esiri oluyorsun, çıkmaz yollara giriyorsun."(Ö377)

Kategori 2. Kontrolsüzlük olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, ruhsal hastalığın kontrolsüzlük olduğu yönündedir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

"Ruhsal hastalık güneşin doğuşuna-batışına benziyor; çünkü ruhsal hastalıklar da insanların elinde olmadan gerçekleşiyor."(Ö163)

Tablo 2. Öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların oluşturduğu kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	Frekans
1. Çaresizlik olarak ruhsal hastalık	Boşluk, kilitli bir oda, et beni, kimsesiz bir çocuk, uyanamadığım rüya, kara bir bulut, kaybolmuş hissi, kapısı olmayan oda, karanlık bir oda, çıkmaz sokak (3), ağaç, dram filmi, durmuş saat, dipsiz bir çukur, kafes, kapan, ağlayan çocuk, kördüğüm, karanlık (15), sonsuzluk, çıkmaz sokak, mahkum (2), kara bir bulut, ölüm, dipsiz kuyu, kara delik (3), kurumuş ağaç, mürekkebi bitmiş tükenmez kalem, boşluk (7), kara delik, gece (3), düğüm, kutuda mahsur kalma, uzay boşluğu (3), gece, labirent(11), kaos, dipsiz kuyu (4), bataklık.	81
2. Kontrolsüzlük olarak ruhsal hastalık	Boşluk (4), ağaç, bebek (4), alkollü biri, güneşin doğuşu-batışı, çocuk (3), alkol, uçan balon, bıçak, balık, karanlık, kedi (4), antenleri kopmuş böcek, bozuk oyuncak (4), kabus, karanlık, fırtına (3).	33
3. Bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olarak ruhsal hastalık	Bebek (7), bitki (2), çocuk (8), ağaç, solmuş çiçek bahçesi.	19
4. Belirsizlik olarak ruhsal hastalık	Yeşeren yeni yonca, 4. boyut, karpuz (2), karanlık bir oda (7), hava durumu (8), okyanus, maske (2), borsa (2), ay, bukalemun, soyut bir tablo (3), rüzgarlı hava, yıldırım, net olmayan fotoğraf karesi, ağaç, mevsim, bulut (2), su, yaprak, gökyüzü (7), dart tahtası, dalga, gölge (5), kitap, aşk, bulutlu hava, gökyüzü, gölge, gizemli bir kutu, rüzgar (3), ayna, uzay (5), yıldız, karanlık (5), bozuk radyo, sis, yanardağ, çocuk, trafik, deniz, jokeyi olmayan yarış atı, matruşka, kara bir kutu, bukalemun, dalgalı bir deniz (5), dipsiz kuyu, boşluk (5), kara delik.	95
5. Zarar veren unsur olarak ruhsal hastalık	Ölüm döşeğindeki katil bir baba, kurt (2), kanser (11), sarmaşık, yaratık, düğüm, zehir, görünmeyen yara (2), binadaki çürük kolon, yanan bir odun parçası, sınav, sağanak yağış, ay, çürümüş meyve (4), yağmurlu hava, sigara, dipsiz kuyu (4), heyelan, grip, depresyon (5), karanlık (6), tümör, grip, seri katil, işkence, örümcek ağı, savaş, işkence, yılan, bakteri, trafik kazası (3), boşluk, kabus, kene (4), kara kutu.	67
6. Etkiye karşı tepki olarak ruhsal hastalık	Arızalı motor, düğüm, rüzgar gülü, yolunda gitmeyen araba, frizbi, yaralı kuş, terazi (5).	11
7. Çaba gerektiren unsur olarak ruhsal hastalık	Gece-gündüz, karanlık kutu, ceviz, sonbahardaki ağaç, gül, iş kazası, zor bir sınav (2), matematik, labirent (9), karanlık (6), bisiklet (2), kırılğan bir arkadaş, kilo (2), yetim çocuk, kuyu, karanlık bir oda (6), bozuk saat, kuyu, kara bir bulut, sis, çiçek, karanlık, düdüklü tencere, gölge, kara köpek, dipsiz kuyu.	47
Toplam		353

"Ruhsal hastalık bozuk oyuncağa benziyor; çünkü bir anda ne yaptıracağı belli olmuyor."(Ö350)

Kategori 3. Bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride öğrenciler ruhsal hastalığın bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olması üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

"Ruhsal hastalık bitkiye benziyor; çünkü bitki de bakım verildiği, sulandığı ilgilenildiği zaman yeşerir, filizlenir, canlanır. Önem vermezsen sararır, solar, hastalanır. Ruhsal hastalıkta ilgi ve destek gördüğünde iyileşiyor."(Ö99)

"Ruhsal hastalık bebeğe benziyor; çünkü bakıma ve ilgiye muhtaçtır."(Ö407)

Kategori 4. Belirsizlik olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride öğrenciler ruhsal hastalık kavramını belirsizlik olarak yorumlamışlardır. Öğrenciler tarafından en çok tercih edilen ve kategoriler içerisinde en çok frekansı bulunan kategoridir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

"Ruhsal hastalık aya benziyor; çünkü bir yüzü karanlık bir yüzü aydınlık. Ne zaman aydınlık olacağı belli değil."(Ö66)

"Ruhsal hastalık gökyüzüne benziyor; çünkü sonu yok ve ne zaman yağmur yağacak, ne zaman güneş açacak belli değil."(Ö117)

"Ruhsal hastalık bulutlu havaya benziyor; çünkü ne zaman ne getireceği belli olmuyor, bazen güneş açıyor bazen de şimşek çakıyor."(Ö176)

"Ruhsal hastalık rüzgara benziyor; çünkü ne zaman esip ne zaman durulacağı belli olmaz."(Ö241)

"Ruhsal hastalık bozuk radyoya benziyor; çünkü her an neyi çalıp neyi söyleyeceği belli değil."(Ö326)

Kategori 5. Zarar veren unsur olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, ruhsal hastalığın hasta bireye ve çevresine zarar verici olduğu yönündedir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

"Ruhsal hastalık kansere benziyor; çünkü kanserin vücudu öldürdüğü gibi o da ruhu öldürüyor."(Ö163)

"Ruhsal hastalık işkenceye benziyor; çünkü öldürmeyip süründürüyor, insanı içten içe çürütüyor."(Ö301)

"Ruhsal hastalık keneye benziyor; çünkü kene nasıl kanımızı emiyorsa ruhsal hastalıklarda beynimizi emiyor."(Ö464)

"Ruhsal hastalık depreme benziyor; çünkü aniden gelir, önlen-

mez, insanda yıkım yaratır.”(Ö470)

Kategori 6. Etkiye karşı tepki olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride öğrenciler ruhsal hastalık kavramını etkiye karşı ortaya çıkan bir tepki olarak yorumlamışlardır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Ruhsal hastalık frizbiye benziyor; çünkü ruhsal hastalık yaptıklarımızın ve yaşadıklarımızın bize dönüşü gibi.”(Ö108)

“Ruhsal hastalık yaralı kuşa benziyor; çünkü insan bir şeyler yaşıyor, o yaşanmışlıklar kişiyi yoruyor ve dayanamayıp bir yerde patlak veriyor ve kişi kendini toplayamıyor.”(Ö214)

Kategori 7. Çaba gerektiren unsur olarak ruhsal hastalık: Bu kategoride bulunan metaforların öne çıkan özelliği, ruhsal hastalığın çaba gerektirdiği yönündedir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda belirtilmiştir:

“Ruhsal hastalık çiçeğe benziyor; çünkü güzel bir şekilde yaklaşım düzenli suyunu, ışığını verirken açar, yeşerir. Onunla ilgilenmezsen hayata küser.”(Ö214)

“Ruhsal hastalık labirente benziyor; çünkü doğru yolu bulup çıkmak için çabalamak gerekiyor.”(Ö357)

Tartışma

Metaforların soyut, karmaşık ya da kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada kullanılan güçlü zihinsel araçlar olması göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Öğrencilerin ruhsal hastalığa yönelik algılarının metaforlar aracılığıyla incelendiği bu araştırmanın bulguları; 496 öğrenci tarafından 353 metafor oluşturulduğunu ve bu metaforlardan 177’sinin ise birer öğrenci tarafından oluşturulduğunu göstermiştir. Öğrencilerin oluşturdukları metaforların bu denli çok sayıda olması ruhsal hastalıkla ilgili algı ve bakış açısının çok yönlü algılanışını gözler önüne sermektedir. Ruhsal hastalığın toplumu etkileyen çok boyutlu ve karmaşık yapısının tek bir metaforla açıklanamayacağı çıkarımında bulunmak mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ruhsal hastalık kavramına ilişkin ürettiği 353 metaforun ortak özellikleri doğrultusunda 7 farklı kavramsal kategoride toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler “çaresizlik olarak ruhsal hastalık, kontrolsüzlük olarak ruhsal hastalık, bakım, ilgi ve destek ihtiyacı olarak ruhsal hastalık, belirsizlik olarak ruhsal hastalık, zarar veren unsur olarak ruhsal hastalık, etkiye karşı tepki olarak ruhsal hastalık ve çaba gerektiren unsur olarak ruhsal hastalık”tır. Araştırmaya katılan öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ruhsal hastalığa ilişkin algılarının olumsuz olduğunu göstermektedir.

Nesnel dünyayı duyar yoluyla öznel bilince aktarma olarak tanımlanan algı, ne gördüğümüzü, nasıl yorumladığımızı, neye inandığımızı, nasıl davrandığımızı bize gösteren bir kavram olarak tanımlanmaktadır.^[25] Literatürde ruhsal hastalığa ilişkin algı, tutum ve inançların farklı eğitim düzeyindeki öğrenciler

ve sağlık çalışanlarını da içeren farklı gruplar ile değerlendirildiği çalışmalar, araştırma bulguları ile benzer şekilde ülkemizde ruhsal hastalıklara ilişkin olumsuz algının yaygın olduğunu göstermektedir. Taşkın ve Özmen’in^[26] (2004) ruhsal hastalıklara ilişkin tutumlar açısından otuz yıllık zaman diliminde Türkiye çalışmalarını gözden geçirdikleri çalışma sonucunda hastalara yönelik reddedici, dışlayıcı, ayrımcı ve kısıtlayıcı tutumların olduğu, bireylerin ruhsal hastalıkların etiyojisi, prognozu ve sağaltımı konusundaki bilgi artışının hastaların toplum tarafından kabulü konusunda çok önemli bir farka neden olmadığı, halkın ruhsal sorun yaşayan hastalarla aralarında belli bir mesafe olmasını istediği belirtilmiştir. Özellikle kişisel yakınlık gerektiren ve sosyal sorumluluk isteyen durumlarda bu sosyal mesafe gereksiniminin ve hasta birey ile etkileşimi azaltma ya da kesme eğiliminin daha da arttığı vurgulanmaktadır.^[26] Yetişkinlerin ruhsal hastalığa/hastalara karşı tutumlarının değerlendirildiği başka bir araştırma sonucunda kadınların ruhsal hastalardan/hastalıklardan erkeklere göre daha çok korktukları, kentsel çevrede yetişenlerin kırsal çevrede yetişenlere göre ruhsal hastalığa/hastalara karşı daha çok olumsuz tutum gösterdikleri belirtilmiştir.^[27] Benzer şekilde farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ruhsal hastalığa sahip bireylere karşı olumsuz tutum içinde oldukları belirtilmektedir.^[28] Üniversite öğrencileri ile yürütülen bir başka araştırma sonucuna göre öğrenciler ruhsal hastalığı utandırılması gereken bir durum ve ruhsal hastalığı olan kişileri tehlikeli bireyler olarak görmektedir.^[16] Ayrıca öğrencilerde ruhsal hastalığı olan kişilerin tehlikeli olduğu inancı, kişilerarası ilişkinin bozulacağı ve buna bağlı çaresizlik yaşanacağı inancı ile ilişkili bulunması^[16] araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Araştırma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinden farklı düzeyde eğitim gören öğrencilerde de ruhsal hastalıklara ilişkin olumsuz bir algı olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Arslantaş ve ark.nın^[29] (2019) lise öğrencileri ile yürüttükleri çalışma sonucunda ruhsal hastalığa sahip bireylerin toplumla iç içe olmaması gerektiğini düşünenlerde ve ruhsal hastalık deyince aklına ilk gelen tanımlamanın akli dengesini yitmiş ve delilik olduğunu belirtenlerde ruhsal hastalıklara yönelik inancın olumsuz olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde lise öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada; öğrencilerin, ruhsal hastalıklara karşı olumsuz tutum ve sosyal mesafe içinde oldukları belirtilmektedir.^[30] Eğitim düzeyi arttıkça ruhsal hastalıklara ilişkin olumsuz algıların azalması beklenmekte, kişilerin ruhsal hastalığı/hastaları daha çok kabullendiği belirtilmektedir.^[27] Eğitimin ruhsal hastalıklara ilişkin olumsuz algı, inanç ve tutumlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun ruhsal hastalığa ilişkin ders almamış 1, 2 ve 3. sınıf (%68.8) öğrencilerinden oluşması ve eğitim müfredatları dolayısıyla yalnızca son sınıfta ruhsal hastalıklara ilişkin ders alıyor olmaları ruhsal hastalığa ilişkin metaforların olumsuz olmasının nedenlerinden biri olarak düşünülebilir. Ancak eğitim düzeyinin en yüksek olarak değerlendirilebileceği öğretim elemanlarının ruhsal hastalıklara ve hastalara ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği bazı çalışmalarda, Fen ve Sosyal Bilimler alanında çalışan öğretim elemanlarının büyük çoğun-

luğunun ruhsal hastaları kendisine ve çevresine zarar veren kişi olarak tanımladıkları,^[31] üniversitede eğitimcilerin ruhsal hastalığı olan bireylere yönelik olumsuz tutum içinde oldukları belirtilmektedir.^[28] Araştırma bulguları ile literatür bulguları incelendiğinde eğitimin ruhsal hastalıklara ve hastalara ilişkin etkisinin başka çalışmalarla araştırılmasının gerekli olduğu düşünülebilir.

Ruhsal hastalık ve hastalara karşı aileler, toplum ve sağlık çalışanlarının olumsuz inançlar içerisinde olması bu gruptaki hasta ve ailelerinin yardım arama davranışlarını etkileyebilmekte,^[12] hasta ve ailelerin toplumsal olarak kendilerini değersiz hissetmesine sebep olabilmektedir.^[32] Sağlık çalışanları arasında ruhsal hastalıklara yönelik inançların olumlu olması hasta ve ailenin tedavi sürecindeki desteğini olumlu yönde etkilemektedir.^[32] Araştırma sonuçları ile benzer şekilde sağlık alanında öğrenim gören öğrenciler ve bu alanda çalışanların ruhsal hastalık yaşayan bireylere ve ruhsal hastalıklara karşı olumsuz bir bakış açısının olduğu görülmektedir. Türkiye'de hekimler ve tıp fakültesi öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik tutum ve bilgilerinin araştırıldığı bir araştırma sonucunda ruhsal hastalıkların sağaltımı ve hastalara yönelik tutumlar açısından olumsuz bir eğilimin olduğu belirtilmektedir.^[7] Sağlık alanındaki önemli meslek gruplarından birini oluşturan hemşirelerle yapılan bir çalışmada ise hemşirelerin ruhsal hastalığı olan bireylere karşı korku hissettikleri ve dışlama davranışı gösterdikleri bildirilmektedir.^[33] Bir başka çalışmada sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ruhsal hastalığa sahip bireyleri tehlikeli olarak gördüğü, ruhsal hastalığa sahip bireylerle kişilerarası ilişkide engellenme ve çaresizlik yaşadıkları ve ruhsal hastalara yönelik olumsuz inançlarının olduğu belirtilmiştir.^[13] Benzer şekilde Öztürk ve ark.nın^[34] (2015) hemşirelik öğrencileri ile yürüttükleri araştırma sonucuna göre öğrencilerin genel olarak ruhsal hastalıklara yönelik olumsuz inançlara sahip oldukları belirtilmektedir. Öğrencilerin ruhsal hastalıklara ilişkin algıları, gelecekteki mesleki tercihlerini de etkileyebilmektedir. Ruhsal hastalıklara yönelik olumsuz inancı olan, özellikle ruhsal hastalıkları utanç verici bir durum olarak değerlendiren hemşirelik öğrencilerinin, psikiyatri hemşireliğini profesyonel bir meslek olarak görme ve dolayısıyla mezuniyet sonrası psikiyatri hemşiresi olarak çalışmayı isteme eğilimlerinin düşük olduğu bildirilmektedir.^[35] Benzer şekilde hemşirelik öğrencileri ile yürütülen bir başka araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun ruhsal hastalığa/hastalara yönelik ön yargıları ve olumsuz algıları sebebiyle psikiyatri kliniklerinde çalışmak istemedikleri belirtilmiştir.^[36] Araştırmaya dahil edilen öğrenciler de dahil olmak üzere sağlık alanında eğitim gören ve çalışan bireylerin ruhsal hastalık ve hastalara karşı olumsuz algılarının olması eğitim içeriğinde ruhsal hasta ve hastalıklara yönelik eğitimin artırılmasına ve her bir eğitim dönemine entegre edilmesine yönelik ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.

Literatürde araştırma bulgularının aksine ruhsal hastalıklara ilişkin algıların olumlu olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmakta ve olumlu algılar öğrencilerin sınıfı ve eğitim biçimi ile ilişkilendirilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal has-

talıklara yönelik inançlarının değerlendirildiği bazı çalışmalarda öğrencilerin ruhsal hastalığa ilişkin inançlarının olumlu olduğu belirtilmektedir.^[15,32,37] Ruhsal hastalığa ilişkin olumsuz algı, tutum ve inançların eğitim ile azalabileceği, kullanılan eğitim yönteminin olumsuz düşüncelerin azalmasında etkili olabileceği bildirilmektedir.^[35] Üç farklı üniversitenin hemşirelik öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada müfredatında probleme dayalı öğrenme modeli kullanan üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara ilişkin daha olumlu düşüncelere sahip olduğu ve ruhsal hastalığı olan bireylerle çalışmak için hazır olma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir.^[35] Hemşirelik öğrencilerinin şizofreniye yönelik tutumları ile ilgili bir çalışmada, psikiyatri hastaları ile ilgili bilgilendirilen öğrencilerin olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiş,^[38] öğrencilerin ruhsal hastalıklara ilişkin aldıkları teorik dersten sonra ruhsal hastalıklara yönelik olumsuz tutumlarının anlamlı düzeyde azaldığı bildirilmiştir.^[39] Hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin ruhsal bozukluğu olan bireylere karşı tutumlarının ve bu tutumlar ile ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada; sınıflar arasında tutumlar açısından fark olduğu belirtilmiş,^[40] üçüncü ve dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin ruh sağlığına ilişkin sorulara anlamlı derecede olumlu yanıt verdiği ve eğitim yılı arttıkça olumlu yanıt arttığı belirlenmiştir.^[41] Tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan bir başka araştırma da benzer şekilde intern öğrencilerin ruhsal bozukluğu olan bireylere karşı anlamlı derecede olumlu yanıt verdiği belirtilmiştir.^[42] Psikiyatri hemşireliği dersinin öğrencilerin ruhsal sorun yaşayan hastalara ve ruh hastalıklarına yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği belirtilmektedir.^[36] Bu bulguların aksine hemşirelik bölümündeki öğrencilerin ruhsal bozukluğu olan bireylere karşı tutumları ve ilişkili faktörlerin değerlendirildiği bir araştırma sonucunda; teorik ve uygulamalı eğitimin öğrencilerin tutumlarını değiştirmede yeterince etkili olmadığı belirtilmiştir.^[40] Bu sonuçlar doğrultusunda ruhsal hastalıklara ilişkin olumsuz algıların değiştirilmesinde eğitimin içerik, etkinlik ve niteliğinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Metaforlar aracılığı ile bireylerin eksik bildiği ya da gizli kalmış bir sorunu ortaya çıkarılabilmektedir. Dolayısıyla metaforlar iyi anlaşılammış konuların daha kolay anlaşılmasına ve açıklanmasına, bir olay ya da durum ile ilgili derinlemesine anlam çıkarılmasına yardımcı olabilmektedir.^[43] Araştırma da kullanılan metaforlar aracılığı ile veri toplanmasına bağlı olarak, öğrencilerin daha derindeki algılarının ortaya çıkarılmasının literatürden farklı sonuçlar elde edilmesine yol açmış olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada öğrencilerin ruhsal hastalığı olumsuz metaforlarla açıkladıkları, hastalığa ilişkin algılarının ise genelde olumsuz olduğu ve hastalığın çaresizliğine, belirsizliğine, zarar verici olmasına ve kontrolsüzlüğüne vurgu yaptıkları görülmüştür. Metafor kullanarak öğrencilerin ruhsal hastalığa ilişkin bilgi ve deneyimlerini nasıl betimlediklerini saptayarak hastalığa ilişkin algılarını anlamak mümkündür.

Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik lisans ders müfredatına her eğitim yılını kapsayacak şekilde ruhsal hastalıklar ve damgalanmaya ilişkin seçmeli derslerin eklenmesi, öğrencilerin sadece tek bir dönemde değil, eğitimlerinin başından itibaren ruhsal hastalıklara ilişkin bilinç kazanacağı eğitim müfredatlarının geliştirilmesi, hastalara karşı olumsuz inançlarını azaltmak ve ruhsal hastalıklara yönelik farkındalık yaratmak için psikiyatri hemşireliği dersi müfredatında öğrencilere yönelik psikoeğitim programlarına yer verilmesi, öğrencilerin klinik uygulamaya çıkmadan önce önyargı, korku ve belirsizlik nedeniyle yaşadıkları azaltmak ve hazır oluşluklarını sağlamak için eğitim müfredatında klinik öncesi simülasyon uygulamalarına yer verilmesi, öğrencilere ve topluma ruhsal hastalıklara yönelik damgalama ve etkilerine ilişkin farkındalık yaratacak eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.

Çıkar çatışması: Bildirilmemiştir.

Hakem değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazarlık katkıları: Konsept – Y.Ç., R.Y.; Dizayn – Y.Ç., R.Y.; Denetim – Y.Ç., R.Y.; Veri toplama veya işleme – Y.Ç., R.Y.; Analiz ve yorumlama – Y.Ç., R.Y.; Literatür arama – Y.Ç., R.Y.; Yazan – Y.Ç., R.Y.; Kritik revizyon – Y.Ç., R.Y.

Kaynaklar

1. Rehm J, Shield KD. Global Burden of Disease and the Impact of Mental and Addictive Disorders. *Curr Psychiatry Rep* 2019;21:10.
2. Demyttenaere K, Bruffaerts R, Posada-Villa J, Gasquet I, Kovess V, Lepine JP, et al. Prevalence, severity, and unmet need for treatment of mental disorders in the World Health Organization World Mental Health Surveys. *JAMA* 2004;291:2581–90.
3. Asan Ö. Ruhsal hastalıklar ve damgalama; toplumda, medyada, sağlık çalışanlarda ve her yerde. *Sakarya Tıp Dergisi* 2019;9:199–205.
4. Bathje G, Pryor J. The relationships of public and self-stigma to seeking mental health services. *J Ment Health Couns* 2011;33:161–76.
5. Boyd JE, Katz EP, Link BG, Phelan JC. The relationship of multiple aspects of stigma and personal contact with someone hospitalized for mental illness, in a nationally representative sample. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2010;45:1063–70.
6. Wahl O, Aroesty-Cohen E. Attitudes of mental health professionals about mental illness: a review of the recent literature. *J Community Psychol* 2010;38:49–62.
7. Gürlek Yüksel E, Taşkın EO. Türkiye’de hekimler ve tıp fakültesi öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik tutum ve bilgileri. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2005;6:113–21.
8. Avcıl C, Bulut H, Sayar G. Psikiyatrik hastalıklar ve damgalama. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2016;2:175–202.
9. Çam O, Bilge A. Türkiye’nin batısında yaşayan halkın ruhsal hastalığa ve hastalara yönelik inanç ve tutumlarının belirlenmesi. *New/Yeni Symposium Journal* 2011;49:91–101.
10. Tavşancıl E. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Basımevi; 2005.
11. Beşiroğlu L, Ağargün MY. The correlates of healthcare seeking behavior in obsessive-compulsive disorder: a multidimensional approach. *Turk Psikiyatri Derg* 2006;17:213–22.
12. Çam O, Bilge A. Türkiye’de ruhsal hastalığa/hastaya yönelik inanç, tutum ve damgalama süreci: sistematik derleme. *J Psychiatric Nurs* 2013;4:91–101.
13. Şahin Tarım H, Yılmaz M. Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ruhsal bozukluklara yönelik inançlarının sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2018;11:134–46.
14. Baysal GÖ. Damgalama ve ruh sağlığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi* 2013;22:239–51.
15. Akgün Çıtak E, Budak E, Kaya Ö, Öz Ş, Şahin S, Taran N, et al. Başkent Üniversitesi’nde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara karşı inançlarının belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2010;17:68–73.
16. Ünal S, Hisar F, Çelik B, Özgüven Z. Üniversite öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik inançları. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2010;23:145–50.
17. Merriam SB. Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber (Turan S, Translation editor). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2013.
18. Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2008.
19. Cameron L, Low G. Researching and applying metaphor. Cambridge: Cambridge University Press; 1999.
20. Bryant A, Charmaz K. Grounding categories. In: *The SAGE handbook of grounded theory*. London: SAGE; 2007. p. 182–3.
21. Cameron L, Maslen R. Metaphor analysis: Research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities. London: Equinox; 2010.
22. Suter WN. Introduction to educational research: A critical thinking approach; Qualitative data, analysis, and design. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Publications; 2012. p. 348–52.
23. Moser KS. Metaphor analysis in psychology: method, theory, and fields of application. *Forum: Qualitative Social Research* 2000;1.
24. Saban A. Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009;7:281–326.
25. Ronnie M, Johansson L, Xiong N. Perception management: an emerging concept for information fusion. *Information Fusion* 2003;4(3):231–4.
26. Taşkın EO, Özmen E. Ruhsal hastalıklara ilişkin tutumlar: Türkiye çalışmalarının gözden geçirilmesi. *3P Dergisi* 2004;12:229–38.
27. Tümer A, Hebcan Örs S, Akpınar H. Yetişkinlerin ruhsal hastalığa/hastalara yönelik tutumları. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi* 2019;3:139–47.
28. Javed Z, Naeem F, Kingdon D, Irfan M, Izhar N, Ayub M. Attitude of the university students and teachers towards mentally ill, in Lahore, Pakistan. *J Ayub Med Coll Abbottabad* 2006;18:55–8.
29. Arslantaş H, Koyak HÇ, Sarı E. Lise öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik inanç ve sosyal mesafelerini etkileyen faktörler. *Cukurova Med J* 2019;44:1272–83.

30. Oban G, Küçük L. Ergenlerde ruhsal hastalıklara yönelik damgalamayı etkileyen etmenler. *J Psychiatric Nurs* 2011;2:31–9.
31. Yüksel N, Yılmaz M, Örekici Temel G. Öğretim elemanlarının ruhsal hastalıklara ve hastalara ilişkin görüşleri. *J Psychiatric Nurs* 2015;6:26–32.
32. Dal Ü, Gülyüz İO, Ülker E, Demiray T. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik inançları. *Hemşirelik Bilimi Dergisi* 2018;1:14–8.
33. Elçi T. Hemşirelerin ruhsal hastalıklara ve hastalara yönelik inanç ve tutumları. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2013.
34. Öztürk A, Kaçan Softa H, Karaahmetoğlu Ulaş G. Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara karşı inançları ve psikiyatri hemşireliği dersinin etkisi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi* 2015;4:146–66.
35. Çam O, Baysan Arabacı L. Öğrenci hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini, ruhsal hastalıkları ve psikiyatri hemşireliği eğitimini değerlendirmeleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2010;26:49–66.
36. Özbaş D, Buzlu S. Hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliği dersine ve psikiyatri hemşiresinin rollerine ilişkin düşünceleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011;14:31–40.
37. Günay S, Bekitkol T, Beycan Ekitli G, Yıldırım S. Bir hemşirelik fakültesindeki öğrencilerin ruhsal hastalığa yönelik inançlarının belirlenmesi. *J Psychiatric Nurs* 2016;7:129–34.
38. Kayahan M. Hemşirelik öğrencilerinin şizofreniye karşı tutumları ve psikiyatri eğitiminin etkisi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2019;6:27–34.
39. Çetinkaya Duman Z, Partlak Günüşen N. Effects of the psychiatric nursing course on students' attitudes towards mental illnesses, perceptions of psychiatric nursing and career choices. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* 2017;9:255–64.
40. Şahin G, Amancalı M, Sayın SA, Yakar A, Buzlu S. Bir hemşirelik bölümündeki öğrencilerin ruhsal bozukluğu olan bireylere karşı tutumları ve ilişkili faktörler. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi* 2019;10:218–24.
41. Balhara YP, Mathur S. A comparative study of attitudes toward psychiatry among nursing students across successive training years. *Indian J Psychol Med* 2013; 35:159–66.
42. Yadav T, Arya K, Kataria D, Balhara YP. Impact of psychiatric education and training on attitude of medical students towards mentally ill: A comparative analysis. *Ind Psychiatry J* 2012;21:22–31.
43. Lakoff G, Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press; 1980.